

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/886 – 2022/1031
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.10.2022/18
Karar Numarası : 2022/718
Başvuran : M. Y.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumundaki yemeklerin porsiyonunun ve lezzetinin yeterli olmadığı ile Kurumda suların sık sık kesilmesi nedeniyle mahpusların mağduriyet yaşadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçeleri ve ekleri doğrultusunda, ulusal önleme mekanizması birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda özetle:

a. Kurumun yemeklerinin Bandırma Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiği, yemeklerin besin değerlerinin düşük olduğu, usulüne uygun şekilde yemeklerin hazırlanmadığı ve 22 TL olan günlük iâşe bedeline oranla çıkan yemeklerin yetersiz olduğu,

b. Bandırma Açık Ceza İnfaz Kurumundan Kuruma gelen suyun da zaman zaman kesilmesi nedeniyle mağduriyet yaşandığı,

c. Konuya ilişkin Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığına yerinde inceleme yapılması için talepte bulunulduğu; ancak yalnızca yemeklerin haftalık listedeki yerlerinin değiştirilerek başkaca bir işlem yapılmadığı iddia edilmektedir.

3. Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen cevabi yazıda özetle:

a. Bandırma Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde Bandırma Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde bulunan toplam 3100 mahpus ve personel için günlük iâşelerin hazırlanarak eldeki imkânlar çerçevesinde yemeklerin çeşitliliği de gözetilerek genele hitap edecek şekilde yemeklerin dağıtımının yapıldığı, yemeklerin besleyicilik ve enerji değeri olarak bir kişinin günlük ihtiyacını karşılayabildiği, ilaveten diyet menülerin de kurum mutfağının fiziki imkanları dahilinde hazırlandığı,

b. Kurumun bulunduğu yerleşke içinde beş adet su kuyusu bulunduğu ve kuyulardan gelen suyun bütün kurumlara eşit şekilde verildiği, bunula birlikte Belediyenin şebeke suyu bağlanmasına yönelik çalışmalarının devam ettiği,

c. Yaz mevsimindeki aşırı su kullanımından ötürü Kurumların tamamen susuz kalınmaması ve olası bir yangın durumunda depolarda belirli seviyede su bulundurulması gibi amaçlarla (saat 14.00 – 16.00 arası ve 00.00 – 04.00 saatleri arasında) depoların doldurulduğu, su kuyularında bulunan motorların dinlendirilmesi için bazen su kesintilerinin yapılabildiği, önlem olarak da tuvalet ve banyolarda bidonlarla su bulundurulduğu, Kurumdaki genel işleyişin aksamasına sebep olacak biçimde su kesintisi yaşanmamasına özellikle dikkat edildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatap Kurumun yazılı görüşü başvurana gönderilmiştir. Muhatabın yazılı görüşüne ilişkin başvuranın cevabi yazısında:

a. Yemek menüsünde et ve tavuk çeşitlerine az olduğu ve besin değeri - kalitesi düşük yemeklere menüde fazlaca yer verildiği,

b. Tuvalet ve banyolarda bulundurulmuş su kovanından koşullara yalnızca bir adet verildiği ve ikinci kovanın talep edilmesi halinde bunun karşılanmadığı belirtilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesine göre: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme şu şekildedir: "*(1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın ceza infaz kurumundaki yemeklerin porsiyonunun ve lezzetinin yeterli olmadığı ile Kurumda suların sık sık kesilmesi nedeniyle mahpusların mağduriyet yaşadığına ilişkin iddiaları konuya ilişkin mevzuat hükümleri ve mahkeme içtihatları ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2.Genel Rapor, Hapsedilme, para.44.*).

11. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (*AIHM, Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve*

diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93.).

12. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün beslenmesi" başlıklı 72'nci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir: "Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır". AİHM de mahpuslara verilen öğünlerin açıkça yetersiz olmasının işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen AİHS'in 3.maddesi bağlamında bir sorun oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, B.No: 37717/05, K.T: 07.11.2017, Para.130.). Mahpuslara ceza infaz kurumlarında verilen yemeklerin belirli miktarda besin değerine ve kaloriye sahip olması gerekir. Aksi halde besin değeri düşük ve yeterli kalorisi bulunmayan yemeklerin mahpuslara verilmesinin kötü muamele teşkil edebileceği belirtilmelidir.

13. Kurumdan alınan teknik rapor ve günlük yemek listesi incelendiğinde 22 TL olan günlük iâşe bedeli uyarınca yemek çeşitliliğinin sağlandığı ve içinde et bulunan yemeklere de yer verildiği görülmüştür. Yemek listelerinde bulunan üç öğünün toplam kalori miktarının günlük ortalama 2500 kalori civarına tekabül ettiği anlaşılmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından 2020 yılında yayımlanan Toplu Beslenme Sistemleri (Toplu Tüketim Yerleri) İçin Ulusal Menü Planlama ve Uygulama Rehberine göre yetişkin bir erkek için günlük alınması gereken kalori miktarı 2250 kaloridir. Dolayısıyla somut başvurudaki besin değerlerine ilişkin iddialar yerinde olmadığı ve ceza infaz kurumunda verilen yemeklerin ortalama kalorisinin yeterli miktarda olduğu değerlendirilmiştir.

14. AİHM, mahpuslara sunulan yemeklerin ceza infaz kurumu doktoru ile yetkililer tarafından düzenli olarak denetlenen ve belli bir standardı olan üç öğün yemeğin sunulduğu durumlarda herhangi bir şikâyet olup olmadığına bakılmaksızın Sözleşme'nin 3'üncü maddesi bakımından bir incelemede bulunmamaktadır (AİHM, Mursic – Hırvatistan, B.No: 7334/13, K.T: 20.10.2016, Para.166.). Günlük yemek listelerine bakıldığında günde üç öğün verilen yemeklerde belli bir standardın olduğu görülmektedir. Yemeklerin genele hitap edecek şekilde hazırlandığı, diyet menü, vejetaryen yemekler ve mahpusların hastalığına göre doktor reçetesinde tavsiye edilen diyet yemeklerin mahpuslara sunulduğu ifade edilmiştir. Yemek listelerinin ceza infaz kurumu yetkilileri ve Kurum doktoru tarafından düzenli olarak kontrol edildiği ve denetlendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, somut başvurudaki "yemeklerin yetersiz, kalitesiz ve düşük kalorili olduğuna" yönelik iddiaların yerinde olmadığı kanaatine varılarak bu iddialar bakımından "**ihlal bulunmadığı**" sonucuna ulaşılmıştır.

15. İncelemeye konu başvurudaki bir diğer iddia ise "ceza infaz kurumunda suların sık sık kesilmesi sebebiyle mağduriyet yaşandığına" ilişkindir. Muhatap Kurum cevabi yazısında, Kurumun bulunduğu yerleşkede beş adet su kuyusunun bulunduğunu, Kuruma şebeke suyu bağlatılması yönünde Belediyenin çalışmalarını sürdürdüğünü, depodaki su seviyesi de dikkate alınarak suyun depolamasını ve motorların dinlendirilmesini sağlama gibi amaçlarla bazı günlerde (14.00 – 16.00 ile 00.00 – 04.00) saatleri arasında Kurumda su kesintilerinin yaşanabildiğini; ancak kesintinin yaşandığı durumlarda dahi düşük basınçlı olarak suların koğuşlara dağıtımının yapıldığını belirtmiştir. Bu süreçte su kesintileri sebebiyle mağduriyet yaşanmaması için odaların tuvalet ve banyolarında yedek su kovalarının bulundurulduğunu da eklemiştir.

16. Ceza infaz kurumlarında mahpusların kişisel temizliklerinin tesis edilmesi ve mahpuslar arasında hastalıkların yayılmasını engellemek için suya erişim önem arz etmektedir. Bu kapsamda devamlı olarak mahpuslara su tedarik edilmelidir. Ancak somut başvuruda Kurum genelinde ara sıra yaşanan su kesintilerinin uzun süreli kesintilerin önüne geçmek amacıyla bilinçli olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Ceza infaz kurumlarının fiziki şartları göz önünde bulundurulduğunda alınan tedbirlerin makul olduğu değerlendirilerek muhatap Kurumun cevabi yazısında belirttiği gerekçelerle ara sıra su kesintilerinin yaşanmasının, mahpuslar açısından kötü muamele oluşturacak düzeyde olmadığı değerlendirilmiştir.

17. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının "*ihlal edilmediği*" kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ YAPILMADIĞINA,
 2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
 3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
- 04.10.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye
(İZİNLİ)

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye